Ч. 67 (13.965). Львів, четвер 14. березня 1935. Pocztowa opłata opłacono ryczałtem. Рік LVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, I. пов. — Конто почт. щадн. 504.060. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло" Львів. — Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. — Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „ ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Чехословаччині 30 ч. к. — в усіх прочих краях по 7·50 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Повстання в Греції зліквідоване.

ВЕНІЗЕЛЬОС ВІДСУВАЄТЬСЯ ВІД ПОЛІТИЧНОГО ЖИТТЯ.

АТЕНИ, 13. 3. ПАТ. Кружляк „Авероф" висадив на острові Касос у Додеканезі Венізельоса та інших провідників повстання. Венізельос заявив французьким журналістам, які залишились на кораблях повстанців, що відсувається від політичного життя. Кружляк „Авероф" негайно відплив до арсеналу у Салямині, щоб піддатися урядові. Губернатор Крети повідомив, що повстанці забрали всі гроші з урядів, банків та урядових установ.

Острів Касос належить до Італії і тому італійська влада інтернувала Венізельоса з дружиною і 100 старшин повстанців як політичних еміґрантів.

Збунтовані старшини з торпедовців „Псара" і „Леон" відплили потайки підводним човном „Міревс" залишаючи моряків без проводу. Команду над тими кружляками перебрали старшини маринарки вірні урядові, яких повстанці арештували у Канеї на Креті.

ЛЬОНДОН, 13. 3. ПАТ. Райтер повідомляє з Атен, що повстання в Греції зліквідоване і на суходолі і на морі. Кружляк „Авероф" повідомив радієм, що пливе до Салямини, щоб піддатися урядові. Підводний човен „Катсоніс" висадив старшин повстанців на італійськім острові Патмос і жде на прикази уряду.

МАНІФЕСТ ПРЕЗИДЕНТА ДО НАРОДУ.

АТЕНИ, ПАТ. Президент республики Заїміс видав маніфест до народу, в якім висловлював подяку урядові за те, що здушив повстання і взиває нарід до послуху і дисципліни.

ДЕМАРШ ІТАЛІЙСЬКОГО ПОСЛА.

ПАРИЖ, ПАТ. Підчас бомбардування Кавали стріли ушкодили будинок італійського консуляту. Італійський посол в Атенах склав демарш прем. Цалдарісові. Премієр висловив послові спочування, що влада переведе слідство і виплатить відшкодування за втрати.

ТРІЮМФАЛЬНИЙ ВІЗД ҐЕН. КОНДИЛІСА.

ЛЬОНДОН, 13. 3. ПАТ. У Македонії тисячі повстанців, яких залишили старшини, складають зброю. Втрати повстанців були більші ніж урядових військ.

АТЕНИ, 13. 3. ПАТ. В год. 6. вечором літак з ґен. Кондилісом осів на летовищі в Татої разом з 28 літаками, які його супроводжали. Від летовища аж до будинку прем. Цалдаріса юрба витала ґен. Кондиліса квітами, співаючи патріотичні пісні.

АТЕНИ, 13. 3. ПАТ. Велика юрба, коло 300 тисяч людей, витала вчора з ентузіязмом ґен. Кондиліса, який вернувся вчора з Тракії до Атен. З балькону будинку премієра виголосили до народу промови прем. Цалдаріс і ґен. Кондиліс.

ПРОМОВА ПРЕМ. ЦАЛДАРІСА.

АТЕНИ, 13. 3. ПАТ. Прем. Цалдаріс підкреслив у своїй промові, що ті люди, які довели до повстання, перед двома роками віддали владу над Грецією теперішньому урядові. В останніх 4 роках у Греції доходило разураз до заворушень. По дворічних зусиллях теперішньому урядові вдалося завести лад. Право і моральність були начальним гаслом теперішнього уряду. Уряд переміг великову злегоденсія, який ціле своє життя присвятив на знущання нашої батьківщини. Премієр запевнив, що уряд приверне пошанування закону і теперішне покоління вже більше не побачить подібних подій, які відбувались останніх 10 днів. Вкінці премієр подякував армії, фльоті і летунам, які допомогли перемогти повстанців.

Домагаються розвязання парляменту.

ПАРИЖ, 13. 3. ПАТ. Посли соціялістичної групи і суспільні радикали рішили голосувати проти продовження військової служби до 2 років. Одночасно посли соціялісти рішили зголосити внесок на розвязання парляменту і розписання нових виборів.

Вчора відбулося під проводом президента Лебрена засідання ради міністрів, присвячене цій справі. Офіційний комунікат каже, що прем. Флянден виголосить у пятницю заяву в парляменті про продовження військової служби. „Ліберте" заявляє, що на засіданні ради міністрів виринули три погляди. Проти проєкту виступили міністри радикали. Міністри Жермен Мартен, Ріволе та інші не висловили покищо свого погляду. Зате мін. Мандель голосував за проєктом.

Воєнне летунство та міністерство летунства у Німеччині.

ПАРИЖ, 13. 3. ПАТ. Авас повідомляє з Берліна: Німецький уряд повідомив французького військового аташе у Берліні про створення воєнного летунства і міністерства летунства.

Wyciąg z protokołu wspólnego posiedzenia niejawnego: Sąd okręgowy Wydział VI. 1. karny we Lwowie, w składzie: Sędziowie S. O. Ł. Malicki, jako przewodniczący, S. O. D-r J. Locker i S. O. R. Michale jako głosujący w sprawie konfiskaty Nr. 58 czasopisma pt. „Діло" z daty Lwów, 3. marca 1935. do Sygn. VI. 1. Pr. 36/35, na posiedzeniu niejawnem w dniu 9. marca 1935 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie, postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną 4 marca 1935. przez Starostwo grodzkie we Lwowie, konfiskatę czasopisma pt. „Діло" Nr. 58 z daty Lwów, 3. marca 1935. zawierającego: 1) w artykule pt.: „Do oborony" w tytule i w ustępie od słów: „pry dopomozi" do słów: „do nych", w ustępie od słów: „u naprjami", do słów: „u Polszczi", w ustępie od słów: „ale ti, jaki", do słów: „Na Wołyni (Pewnyj i tow.)", znamiona występku z art. 157 k. k., zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl §. 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. grudnia 1862. Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 tj. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie. Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej ustępów artykułu ma na celu: imputowanie czynnikom złośliwej działalności wobec Ukraińców w Małopolsce Wschodniej, przez co znieważa władze, 2) szerzenie fałszywych wiadomości o sytuacji politycznej na marginesie polsko-ukraińskiego porozumienia w sposób mogący zaniepokoić opinję publiczną. Według §§. 487, 489, 493 p. k. oraz §§. 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione. Przewodniczący: Ł. Malicki w. r. Protokulant: Mieszkowski w. r. Za zgodność: Janowicz kier. sekret.

Wyciąg z protokułu wspólnego posiedzenia niejawnego! Sąd okręgowy Wydział VI. karny we Lwowie w składzie S. O. Ł. Malicki jako przewodniczący, S. O. D-r J. Locker i S. O. R. Michale jako głosujący, w sprawie konfiskaty Nr. 59 czasopisma p. t.: „Діло" z daty, Lwów, dnia 6. marca 1935. do Sygn. VI. 1. Pr. 37/35. na posiedzeniu niejawnem w dniu 9. marca 1935 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie, postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 5. marca 1935. przez Starostwo grodzkie we Lwowie konfiskatę czasopisma p. t.: „Діло" Nr. 59 z daty Lwów, dnia 6. marca 1935. zawierającego: 1) w artykule p. t.: „Postanowy Narodnoho Komitetu Ukrajinśkoho Nacjonalno-Demokratycznoho Objednannia", a) w ustępie od słów: „Zokrema", do słów: „Konstytucji", b) w słowie zawartem między słowami: „aprobatoju", „polskoji", w ustępie od słów: „U cij" do słów: „narodu", znamiona występku z art. 170 k. k. zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl §. 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w §. 21 ust. druk. z dnia 17. grudnia 1862. Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863. t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 złotych. Uzasadnienie. Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej ustępów artykułu ma na celu szerzenie fałszywych wiadomości o sytuacji politycznej Ukraińców w Polsce, w sposób mogący zaniepokoić opinję publiczną. Według §§. 487, 489, 493 p. k. oraz §§. 36 i 37 ustawy prasowej jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione. Przewodniczący: Ł. Malicki w. r. Protokulant: Mieszkowski w. r. Za zgodność: Janowicz kier. sekret.

Край і еміґрація.

Львів, 13. березня 1935.

У моїй статті „Нова акція ОУН" („Діло" ч. 56. з 3. березня ц. р.) згадав я про широку політичну і збіркову акцію, яку ведуть висланники ОУН і споріднені з нею орґанізації серед нашого громадянства в Америці. Метою цієї акції є зібрання відповідних фондів на поширення і переведення революційних завдань на українських землях в Польщі. Згадана агітація ОУН на американському терені не є без деякого успіху ідеольоґічного і фінансового — особливо у Злучених Державах П. А. і почасти в Бразилії — і без сумніву відіб'ється деяким відгомоном у нас в краю. Це й змушує мене присвятити дещо уваги нашій еміґрації так політичній, як теж і неполітичній, у першу чергу американській.

Справа політичної еміґрації і її взаємин до старого краю не нової дати. Знали її історичні часи, знало середновіччя, а вже найбільше новіші і найновіші часи і то добровільну і примусову, індивідуальну і збірну. Цю еміґрацію спричинювали невідрадні відносини політичні і соціяльні, релігійні і національні і нераз мала вона масовий характер з нагоди катастрофи, що стрінула старий край на підложу державно-політичному, національному чи іншому. Еміґранти старалися не зривати — оскільки це було можливе — взаємин з тими, що лишились у давній батьківщині і по можности впливати на розвій тамошніх подій.

І в українській історії є сліди політичної індивідуальної еміґрації. За княжих часів політичними еміґрантами у ширшому розумінні були княжі ізгої і всякі неудачники, що глядніли захисту і допомоги у сусідніх князів і племен. Як деінде так теж і у нас політичну еміґрацію викликували у першу чергу великі політично-державні катастрофи. Такою була програна Мазепи під Полтавою 1709. р. За кордон пішли тоді близчі його співробітники, з поміж яких Пилип Орлик як наш перший типовий новочасний політичний еміґрант відограв визначну політичну ролю у пропаґанді української державної справи у першій половині 18. віку.

Цікаву для нас сторінку, що нераз торкалася і наших справ, має польська політична еміґрація від кінця 18. в. аж до вибуху світової війни. Мала вона масовий характер після невдачі Костюшківського повстання і Наполеонських воєн, опісля по невдатних повстаннях в рр. 1831. і 1863. і ще раз — вже у менших розмірах — після революційної боротьби в Конґресівці в рр. 1905/7. Індивідуальна еміґрація політичних діячів не перериплася і в сучасній Польщі і на політичній еміґрації проживає дехто зі співтворців і державних керманичів Польщі, між ними трикратний премієр В. Вітос.

Політична еміґрація стала сьогодні загальним явищем з причини ненормальних внутрішніх відносин у більшости европейських держав. Найбільшою щодо числа у цілій історії людства була і є ще досі політична еміґрація з границь

колишньої царської Росії по приході там до влади большевиків. Вона у числі около трьох міліонів душ розбрилася буквально по цілому світі, відграваючи у деяких державах нпр. у Югославії доволі значну політичну ролю. Внутрішні переводи з недавніх літ з Італії, Японії, Німеччині і Австрії викинули знову нові хвилі політичних еміґрантів з тих держав, що не погодилися зі заіснувавшим там режімом і зпоза кордону стараються за його усунення, чи його зміну. Голіярними були здавна політичні еміґранти з балканських держав, нині передовсім хорвати і македонці з Югославії, що в осені м. р. убивством югославянського короля Олександра в Марселі наробили так багато шуму в европейській політиці і дипльоматії.

У нас до часу світової війни політична еміґрація була тільки дуже виїмковим явищем і горкалася в правила російських українців. Одним з найстарших еміґрантів був М. Драгоманів, що був пропаґатором української національної справи за кордоном, але в краю, головно в Галичині, не все відгравав позитивну, політично конструктивну ролю у творенні національно-політичної ідеольоґії. Більший гурт наших еміґрантів знад Дніпра дали щойно часи нашої першої політичної акції на Наддніпрянщині в українських орґанізаційних формах з поч. 20-го стол. і викликана ними реакція царського уряду. Значна частина цієї еміґрації осіла у Львові і з вибухом світової війни дала почин до створення Союзу визволення України, що відограв видну ролю в орґанізації і національному освідомленні полонених російських українців в таборах у Німеччині і в Австрії.

Масовим явищем стала у нас політична еміґрація щойно після нашого державного катаклізму в рр. 1918/20. На еміґрації опинилися тоді десятки тисячів не тільки передових людей і керманичів, але і сірих мас у військових однострозх і цивільних осіб. Між еміґрантами знайшлися і голова Української Центральної Ради пок. М. Грушевський, голова Директорії пок. С. Петлюра і галицький диктатор Е. Петрушевич та майже поголовно члени наших колишніх урядів. Еміґраційна хвиля опинилася передовсім у столицях деяких европейських держав, як у Празі, Відні, Берліні і Парижі, а з наддніпрянської еміґрації частинно і в Польщі. За океан до Америки переїхали лише одиниці і то доперва дещо пізніше

У перших роках наша політична еміґрація старалася мати зв'язки з краєм і безпосередньо впливати політично на його громадянство, а навіть ним кермувати. Це майже вповні вдалося галицькому еміґраційному урядові у Відні. Він буквально диктував краєві всі важніші політичні потягнення, піддержував у краю погляд про сезоновість Польщі як держави і цілковито неґативне відношення до внутрішніх подій у Польщі. Довгий час кріпив надію на корисне для нас вирішення антантою галицької справи, аж до пам'ятного дня 14. березня 1923. р., коли всі сподівання розвіялися мов ранній туман. Наші політичні установи і політичні чинники в Галичині, що цілу низку літ (1920/23) були під непереможною гіпнозою Відня, дещо прозріли після згаданого паризького рішення, але ще якийсь час не спромоглися на політичне унезалежнення від еміґрації, що зроблено щойно в половині 1925. р. Мала частина політичних діячів у краю лишилася всеж і на дальше вірна еміґраційному проводові — тоді вже з Берліна — і разом з ним перейшла в радянофільські круги, що опісля зробили нам стільки моральної шкоди. Взагалі вплив проводу галицької політичної еміґрації на розвій наших справ в краю можна схарактеризувати як від'ємний, а навіть часто шкідливий, головно через брак критичного освідомлення собі подійсного стану в краю.

Наддніпрянська еміґрація зза кордону не мала більшого впливу на галицькі справи, як теж і на північні українські землі, не враховуючи тут очевидно відомого гуртка натуралізованих в Польщі певняків та їх знаної повної залежности від польських чинників.

Безпосередній вплив нашої політичної еміґрації на події за Збручем майже нікий з причини браку фізичних зв'язків. Одначе не згинула там надія на деяку політичну допомогу Наддніпрянщині від політичної еміґрації у слушний час і ця якраз надія скріпляє моральні сили наших борців з безпощадною московсько-большевицькою окупацією.

Сучасна політична еміґрація дала нам теж і богато позитивних цінностей. Поминувши слабко ще зорґанізовану пропаґанду української справи за кордоном передовсім у політичній ділянці, культурні надбання еміґрації є значні і тривкі. Згадати хочби низку наших наукових і культурних установ у Празі, Подєбрадах, а саме у Варшаві, Берліні і Парижі, що причинилися значно до двигнення нашої науки і культури і згуртували біля себе чимало високостажних працівників. Це велике плюс еміґрації для краю.

Українська заокеанська еміґрація мала майже виключно економічний характер. З політичних мотивів еміґрували там лише одиниці. Згідно з даними Української Заг. Енциклопедії, т. III. стор. 980—991 у Злучених Державах П. А. живе нині около 700.000, в Канаді около 400.000, в Бразилії і Арґентині около 80.000 — отже разом около один і чверть міліона душ. Безпосереднє політичне і економічне значіння для старого краю (маю тут на думці Галичину, а частинно і Закарпаття) мають у першу чергу Злучені Держави П. А., а дальше і Канада. Перед світовою війною не встрявали вони у політику старого краю, по змозі допомагаючи йому тільки матеріяльно. Живі зв'язки зі старим краєм піддержував приплив щораз нових еміґрантів, що скріпляло раз-у-раз сентимент для старокраєвих справ і у давніших еміґрантів.

Чинну політичну ролю у наших старокраєвих справах відограли Злучені Держави П. А. і Канада в часі світової війни (участь українців в американському і канадійському війську) і при її ліквідації. Закарпатські українці (русинаки) при аґітації самого Масарика і пізнішого ґубернатора Жатковича рішили прилучити Закарпаття до Чехословаччини. Наші галицькі еміґранти в Злучених Державах П. А. і в Канаді дали нам визначну політичну допомогу в справі Східної Галичини в часі мирової конференції в Парижі й опісля перед Союзом Народів у Женеві, зокрема ж грошевою піддержкою галицького уряду.

Тут активними показалися головно наші канадійські земляки, завдяки яким представник канадійської домінії в Союзі Народів кількакратно піддержував там нашу справу. Взагалі національно освідомлені і ворожі большевизмові наші заокеанські еміґранти у критичний мент стояли разом зі старим краєм і прийшли йому з фінансовою допомогою у відбудові і розбудові його національного життя. Про це знає майже кожна наша сільська місцевість у Галичині — особливо з нагоди будови читалень і народніх домів. Цеї допомоги — у своїх наслідках творчої і конструктивної — старий край не забуде еміґрації і з вдячністю буде про неї згадувати.

В останніх часах змінилося там значно на гірше. Що зменшилася фінансова допомога з приводу господарської скрути на старокраєві загально-національні потреби — це річ зрозуміла. Не зрозумілий нам тільки розподіл зібраних пожертв. На конструктивні цілі (Рідна Школа, „Просвіта", будова читалень і народніх домів) і на харитативні (інваліди, захисти) не йде більше збірок. Зорґанізовані пожертви у Злучених Державах П. А. (вони грають рішальну ролю), йдуть сьогодні передовсім на т. зв. перманентну національну революцію на українських теренах Польщі, що її мав перевести і переводить ОУН.

З патріотизму і з охоти допомогти у здійсненні нашого державного ідеалу — не знаючи при цьому майже зовсім правдивих відносин у старому краю — жертводавці дають на ціль, що у своїй ідеальній послідовності якраз віддалює від здійснення наш державний ідеал. Акція підпілля ОУН може знову спровокувати катастрофу подібну, або ще і грізнішу, як спровокувала її в осені 1930 р. у виді т. зв. пацифікації. Про це писав я недавно у згаданій на вступі статті.

Акція ОУН за океаном може скінчитися болючим рахунком наших установ і жертвами наших діячів у Галичині чи може і на Волині, а до цього не сміє прикласти своєї руки наша заокеанська еміґрація. Чейже там знайдуться люди, що схотять і зуміють роз'яснити нашому заокеанському громадянству, що воно не повинно і не сміє допомагати деструктивній і руїнницькій роботі у старому краю і спричинити нові необчислимі загрози для нашого тутешнього національного збірного життя!

Д-р Степан Барав.

Німецький часопис дає оцінку
праці Михайла Грушевського.

(„Фелькішер Беобахтер" (орган А. Гітлера) з 11-го п. м. приносить статтю, яку даємо тут у повнім перекладі. Редакція.)

Михайло Грушевський,
піонір українського історичного дослідництва.

З огляду на смерть колишнього українського Президента і дослідника історії, професора Михайла Грушевського, 28. листопада 1934 р., містимо оцю оцінку його значіння як ученого.

Говорити про значіння і ролю проф. М. Грушевського, — це означає змальовувати цілий розвиток українського визвольного руху за останнє півстоліття. Своєю безмежною любовю до свого народу і своєю невтомною науковою діяльністю, передовсім як дослідник історії підчас кількох десятиліть, він назавжди злучив своє імя з українською ідеєю.

Він не був „австрійцем", як це твердили росіяни часто перед і після революції. Без малого шість років після смерти ще молодого (1814—1861) найбільшого українського національного поета, Тараса Шевченка, що — рідкий випадок! — своїм другим прізвищем звався також Грушевський, явився Михайло Грушевський на світ, як син педагога і російського урядовця в м. Холмі (тепер Польща) у 1866 році. На Кавказі був він у ґімназії, а в Київському Університеті придбав високу освіту. Ще молодим студентом визначився він своїми приватними українськими історичними працями (офіційно в Росії знали тільки російську історію) під проводом українського історика, проф. Антоновича. Це власне і була підстава, чому молодого маґістра покликали в 1894. р. до Львова та передали йому там новозасновану катедру історії Східної Европи.

Його діяльність і його вчення набрало від тоді такого обсягу і зросло до такого значіння, що він з повним правом звався серед своїх численних учнів „Батьком". Він був батьком не тільки в тіснішому колі як учитель, але також взагалі в українському національному суспільстві у Східній Галичині. Він основував спілки, видавав часописи і книжки, писав численні статті ріжними мовами та із залізною послідовністю розбудовував українське Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові в ґілву „Академію Наук". Його амбіцією і метою було здобути у Відні офіційне признання цієї „Академії". Слава Грушевського пішла далеко за кордони Галичини на Україну. Вже перед революцією 1905. р. став він символом усього українського. Повний надій приїхав невтомний учений скоро після того до Києва і розвинув також там незрівняну діяльність.

Українські активісти того часу безумовно з пошаною пішли за „професором" (його титул став приповідкою). Бож він, завдяки своїй багатотомовій Історії України, став носієм прапора української державної ідеї і незалежности. Як твори Шевченка перетворилися в євангелію українського націоналізму в найширших верствах народу, так „Історія України" М. Грушевського мала те саме значіння для української інтеліґенції. Можна собі легко уявити, з яким недовірям і навіть з ненавистю підходили російські кола царської держави до історика Грушевського. Його „викляли" в справжньому значінні цього слова. Його російські „колеґи" з історичного фаху трималися далі цупко ідеї неподільности імперії Романових і стародавнього фальшування історії Росії.

Й ось тут знайшовся собі такий „еретик", що з цілою науковістю, на основі велитенських студій над першоджерелами у найважливіших культурних осередках континенту, проголосив нову тезу дослідів східно-европейської історії. Хоч ця теза — через свою „небезпеку для держави" — і не могла знайти урядового признання, то все ж навіть російські наукові кола — Петербурська Академія Наук — не могли пройти попри праці Грушевського без належної їй уваги. Його вибрали членом Петербурської Академії.

Цілі десятиліття Грушевський стояв сам на широкому полі. Проте його докази щодо окремого розвитку київської — отже української — та суздальсько-московської — отже великоруської — державности витримували кожний наступ противників. Не в Києві, а в теперішніх московських краях починається історія Росії. Не на Москву, а на Галицько-Волинське Королівство перейшла київська державна традиція після навали татарів. Ось тому не може бути і мови про спільну історію українців і росіян, а про дві замкнені історичні кола, які щойно всередині XVII. століття — після договору великого українського гетьмана. Богдана Хмельницького з то

лінією Романовим — в якийсь час віткнулися і попали в конфлікт.

Власне в цій правді лежить вмисл епохальної теорії українського історика, проф. М. Грушевського. Наскільки він — погляду на довговікову російську історичну пропаганду на чужині — і не спромігся за свого життя своїм розясненням східно-европейської історії „здобути" західних й особливо німецьких учених, то всеж на його заслугу треба приписати, що він поставив під знак тайний знак урядові російські історичні твори і причинився до їхньої основної ревізії.

Девять томів його найголовнішої праці (є ще низка його популярних творів) разом з пятьома томами історії української літератури — творять ту духову спадщину, до якої раніше чи пізніше повинні зайняти становище сучасні німецькі історики. Деякі росіяни це вже почали робити і мусять признати рацію проф. Михайлові Грушевському".

В ОБОРОНІ ОСВІТИ НАРОДУ.

ПРОМОВА СЕН. ОЛЕНИ КИСІЛЕВСЬКОЇ, ВИГОЛОШЕНА НА ПЛЕНАРНОМУ ЗАСІДАННІ СЕНАТУ ДНЯ 1. БЕРЕЗНЯ 1935 Р. ПРИ БУДЖЕТІ МІН-СТВА ВІРОІСПОВІДАНЬ І ОСВІТИ.

(Докінчення.)

ШИКАНУВАННЯ „РІДНОЇ ШКОЛИ".

Із загальних освітніх справ мушу з прикрістю піднести перешкоди, які ставиться нашому Т-ву „Рідна Школа". І на тих теренах, де „Рідна Школа" має статутово дозволену діяльність, адміністраційна влада часто не дозволяє їй відкривати нові освітні кружки, не подаючи при тому опертих на законі мотивів; так було напр. у повіті Рава Руська (громади Махнів, Сабашів). Часто на доказ подає влада, що не дозволяє на отворення кружка „з огляду на безпеку і публичний спокій" (як це було між іншими у Почапах пов. Золочів, Дмитровичах пов. Мостиська, Биняти́чах пов. Заліщики, Колодіївцях, Ташові, Луці Малій, Сороцьку, Оріхівцях, Хмелиськах пов. Скалат, Коссидові пов. Жовква та в інших. Влада утруднює діяльність, припиняє або розвязує істнуючі кружки, подаючи часто досить дивні причини.

Не дозволяють нам на збірки, потрібні для наших освітніх цілей, ніби то через перетяження населення складками, хоч рівночасно у школах ідуть збірки на польські цілі. Декотрі староства, як у Зборові та в Коломиї, ломлячи мовний закон, вимагають, щоби кружки „Рідної Школи" предкладали польські тексти тих українських пес, які хотіли би відограти, пес цензурованих, отже раз владою дозволених. Є староства, що зовсім не відповідають на письма кружків „Рідної Школи"

НЕБЕЗПЕЧНІ ШКІЛКИ.

Креування нових шкілок „Рідної Школи", навіть там, де цього вимагає найконечніша потреба, стрічається коли не в Кураторії, то в шкільних інспекторатах, необоснованими перешкодами, обчисленими хіба на вичерпання терпеливости та знеохоту ініціяторів. Відомі перешкоди, роблені домашньому навчанню української дітвори, перешкоди, стосовані в Польщі лише до українського населення. На нашу інтервенцію в Кураторії у тих справах дістаємо відповідь: Основуйте шкілки, не будемо перешкаджати.

Як це основування шкілок виглядає у практиці, знаю з власного досвіду на коломийському ґрунті, де не зважаючи на дозвіл креування такої приватної вселюдної школи в Іспасі, Космачі, справа тягнеться літами. Вже в 1932 р. була в тій справі інтервенція у п. міністра, одначе ті справи тягнуться у безконечність по нинішній день.

Платні комісії все мають щось закинути будинкам, вибудуваним на підставі затверджених планів, для дрібниць зволікається з дозволом на відкриття шкілок, хоча урядові шкілки в тих місцевостях, як нпр. в Іспасі, суперечать всяким вимогам гигієни, а вчителька примушена завертати дітей до дому, бо не має їх де помістити. Іншою трагічною справою є видістати для кандидатки на вчительку „свідоцтва льояльности"

НАЦІОНАЛЬНА ТЕРМІНОЛЬОГІЯ.

Від часу прилуки українських земель до Польщі наш цілий нарід домагається признати в установах і в школах історично належну нашому народові назву „український". Це не є „винахід" нових часів, як дехто намагається в нас вмовити, бо край і наш нарід не лише на Великій Україні над Дніпром був історично означуваний тою назвою, але так названо також і краї, прилучені сьогодні до Польщі. Маємо докази на це у старих мапах, де нпр. на старій мапі Покуття з 1650 р., виконаної капітаном Бопляном, архітектом-картографом на польській службі перед Хмельниччиною: „Покуття називається частю України". Є знані й інші мапи з часів 17. і 18. століття, на яких назва „Україна" обхоплює майже всі наші теперішні етнографічні землі. Отже ця легенда, яка заперечує нам права до назви „Україна", не має ніякої наукової підстави. Тому домагаємося якнайрішучіше закінчити ту прикру справу, яка дразнить весь нарід. Зокрема польське вчительство та інспектори на наших землях поборюють нераз суворими методами вислів „українець", „український", що викликує обурення як учнів так і родичів.

ЛОВЛЯ ДУШ.

Мусимо гаряче запротестувати проти безправних вимог влади щодо зміни греко-католицького обряду на латинський від людей що є в державній службі, або що стараються за неї. В останніх часах кличе ратунку наше духовенство на Покутті, де на лінії Станиславів-Снятин майже всі залізничі функціонарі нижчої категорії та робітники в числі кільканадцяти родин, внаслідок репресій своєї влади були примушені під загрозою втрати посад змінити греко-католицький обряд на римо-католицький. (Сен. Еверт: „Кто їх змушал до зміни релігії?" Відповідь: „Знаємо імена тих, що змушували"). Про правдивість моїх слів можна кожної хвилі переконатися у староствах коломийському та снятинському, а також у парохіяльних урядах Коломиї, Снятині, Отинії, Коршова, Пядик, Турки-Годів, Черемхова, Видинова, Карлова, Хлібичина Лісного та багатьох інших. У моїх руках докази зміни обряду 30-ти родин залізничників, але це лише частина.

Ця пресія на залежних людей є тим дивніша, що канонічне право Католицької Церкви заборонює переходити з одного обряду на другий, у даному випадку з греко-кат. на римо-католицький, тимбільше, коли воно є подиктоване мотивами, які не мають нічого спільного з проблємою релігійних переконань, а навпаки діється під примусом. Такий примус викликує просто трагічні переживання одиниць. Жадаємо вкорочення незгідних з законом практик та не допускати надалі, щоб істнували такі відносини, в яких люди мусять торгувати навіть такою моральною вартістю, як віра та обряд.

Д-Р ЕВГЕН ОЛЕСНИЦЬКИЙ. 32

СТОРІНКИ З МОГО ЖИТТЯ.

А водночас помістив „Monitor", орґан Ернеста Брайтера — польський (соціял-) демократичний часопис, мою сильветку, яка ніяк не могла зєднати мені ні у поляків ні в уряду великої прихильности. Цю статтю помістив „Monitor" у числі з 24. 9. 1895 р. Ось вона:

„Д-р Олесницький (Сильветка). В політичному житті Руси зарисувалася перед недавнім часом, бо ледви перед кількома роками, перворядної міри й ваги постать, яка вступним боєм виробила собі значіння й повагу серед усіх руських партій, дарма, що йшла осторонь, не прилучуючись до ніякої з них. Тою постатю є стрийський адвокат, д-р Олесницький. І щораз частіше його голос зачинає важити в справах Руси, стає щораз сильніший і впливовіший.

З нагоди відвідин дозволю собі подати його сильветку бодай у короткім нарисі.

В Стрию поселився ледви перед пяти або шести роками. В силі віку, бо мужчина ок. 36 літ, рослий, сильної будови, з грімким голосом. Вибравши собі Стрий місцем осідку, зумів у короткому часі виробити собі велику хлопську клієнтелю таким робом, що десятки хлопських справ полагоджує безплатно, зовсім безінтересовно, як правдивий опікун і патрон селян. Томуто селяни стрийського, жидачівського й сумежних повітів горнуться до нього як до батька, тому його голос є рішальний. Незвичайно приступний у поведінці, при цьому поважний, бесідник без фраз, услужний, як рідко, є зразком правдивого хлопського оборонця перед несправедливістю та кривдою. Затеж він незвичайно перетяжений працею і проводить навіть кільканацять годин денно при своєму столику, переглядаючи папери й полагоджуючи справи.

Та не зважаючи на ту працю, находить він час на агітацію серед народу і на його організацію. І коли є де руський хлоп добре зорганізований, то в жидачівському повіті. Майже день у день тепер перед виборами він сідає на візок і їздить по селах, являється несподівано на хлопських зборах і плинною, сильною та переконуючою промовою кріпить духа простолюддя. Має він незвичайний організаторський та агітаторський талант. Своєю промовою уміє прикувати й загріти слухачів. Підчас його промов на зборах тишина, а по скінченні буря окликів: „Славно, славно!"

У своїх поглядах є він поступовцем у повному значінні цього слова. По програмі визнає себе руським радикалом, але в дійсности вибрав відмінну дорогу. Хотів би витворити таку програму, щоб можна було для добра Руси злучити всіх поступовців. Видно це виразно з його промов і з його часопису „Стрийський Голос", що виходить під редакцією п. Охримовича. Яке становище займає його часопис і які є його переконання та програма, це мали ми вже нагоду представити шановним читачам у попередньому числі „Monitor-a".

З нагоди його кандидатури в жидачівському повіті селянин зорганізований, але є величезний натиск. Якби я тепер не перейшов, то сумніваюся, чи взагалі колинебудь буде мені можливо перейти. На кожному кроці ставлять мені перешкоди. Почавши від старости, скінчивши на польській інтелігенції, яка волить бачити послом ц. к. урядовця, як поступовця, незалежного русина. А це сумне".

Розмовляючи з ним про політику і майбутній склад сойму, я запитав його, яке, на випадок вибору, заняв би він становище у соймі супроти мазурських хлопів, з яких правдоподібно кількох засяде на соймових лавах.

„Зовсім ясно — відповів — для нас вказаний шлях тісного союзу з мазурськими хлопами. Мені йшло би про те, щоб увійти з ними в тісний звязок і союз, щоб ми могли бодай самостійно ставити внески; але одного боюся, що станьчики зуміють взяти мазурських хлопів у свою небажану опіку. Боюся, щоб з них не стали Поточеки".

— А як представляються виборчі справи у Стрию? — запитав я.

ПОЛЬСЬКІ МУЧЕНИКИ — УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОСТИ.

Цю перевагу політично-національних моментів у церковних справах бачимо ще також і в іншій формі на Холмщині. Вже в комісії я обговорила справу замикання і руйнування православних святинь на Холмщині. Додам, що за той час, що проминув від моєї промови в комісії, зайшов новий випадок збурення грецько-православної святині, цим разом у Городні. Відмовлено дозволу на її ремонт під претекстом, що в її будові є засаднича хиба, з якою врештою вона перетрівала вже довгі літа. На Холмщині буриться православні церкви давніше уніятські, та одночасно польська громадянська опінія намагається признати польськими мучениками давніх мучеників унії за царських часів, — всіх без виїмку приналежних до української національности! І на тій підставі, що ніби то уніяти на Холмщині були поляками, відбирається у того холмського населення їх святині і висвячується на польські костели латинського обряду. Сам люблинський католицький епископ Фульман на евхаристичному конгресі в Холмі, столиці нашого короля Данила, говорив, що після століть неволі холмський собор вертає до „рідного латинського костела,“ — тимчасом та святиня **ніколи не належала** до того костела. В цей спосіб деформується і перекручується правду, що з мучеництва **нашого** народу виковується зброю **проти** цього народу.

Голосна хвиля відступництва і сектанства на Волині повинна бути поважною пересторогою для уряду, що не вільно гратися з релігійними почуваннями і з темнотою народу.

ПРОТИ БУДЖЕТУ.

Домагаємося настирливо признати наші оправдані домагання у справах освітніх і релігійних на всіх наших землях, замешкалих українським населенням. **Доки цього не маємо, не можемо поставитися прихильно до потреб уряду і будемо голосувати проти буджету**.

Закарпаття.

ДИВНИЙ РОЗПОРЯДОК.

Чсл. міністерство шкіл і народньої освіти видало розпорядки про іспити спосібности для учителів горожанських (виділових) шкіл, що здають іспити нпр. з чеського, німецького, мадярського і т. д. Розпорядок вимагає „деякого знання граматики літературної мови“. Відповідно до цього мусілоб міністерство шкіл і від наших учителів горожанських шкіл вимагати деякого знання граматики української мови. Тимчасом розпорядок того ж міністерства з дня 23. лютого 1935. р. ч. 66827/34-I в части III. § 17 с) вимагає від наших учителів *знання граматики й літератури російської* і головних різниць між літературною мовою російською і карпаторуською.

Проти того розпорядку вніс п. директор о. А. Волошин в імені першої „Центральної Руської Народньої Ради“ зажалення до Найвищого Суду. Зажалення покликується на § 119. „установчої листини“, який постановляє, що публичне навчання не може противитись безсумнівним вислідам науки, а є безсумнівне, що мова Підкарпаття є українська, як це вже вирішила Петербурська Академія Наук, Академія Наук у Празі, а також і само міністерство шкіл у Празі розпорядком своїм з дня 20. XII. 1919, ч. 62756/19, в якому Шкільному Виділові подано ту напрямну, що в школах Підкарпатської Руси має бути мовою навчання мова українська. Розпорядок щодо іспитів противиться теж Генеральному Статутові, який постановляє, що мовою шкіл та урядів має бути у нас народня мова.

Очевидна річ, що міністерство шкіл видало цей розпорядок на основі внеску Шкільного Відділу в Ужгороді — Шкільного Відділу, якого голова, краєвий інспектор, не знає мови нашого народу... („Українське Слово“).

СВЯТОЧНА АКАДЕМІЯ В ЧЕСТЬ ПРЕЗ. МАСАРИКА.

Дня 5. ц. м. відбулася в салі Нар. Дому (кіно „Уранія“) в Ужгороді святочна академія з нагоди 85-ліття уродин през. Масарика. Академію влаштувало Т-во „Просвіта“ в Ужгороді спільно з усіми українськими культурно-освітніми організаціями. В програмі були: гимн, слово д-ра М. Бращайка, реферат інж. Вас. Мурашка, фільма з життя Масарика, виступи хору „Бандурист“, точки хорові і танці у виконанні Пласту, деклямації. Велика саля Нар. Дому була виповнена вщерть.

УКРАЇНЦІ ЗДОБУВАЮТЬ ВЛИВ У РЕСПУБЛИКАНСЬКІЙ ПАРТІЇ.

Як загально відомо, республиканська (аґрарна) партія на Закарпатті спиралась донедавна майже виключно на москвофільських елементах і москвофільським „язичієм“ видавала свій орґан „Земледѣльска Політика“. Але від якогось часу видно виразний зворот тої партії в напрямі до українців.

Перед кількома місяцями став появлятись у Мукачеві аґрарний орґан у чистій українській мові під наг. „Земля і Воля“, спершу як двотижневик, тепер уже як тижневик. Поки що „Земля і Воля“ не є офіціяльним орґаном республиканської партії, а виходить як „господарський і суспільно-політичний тижневик українських членів республиканської хліборобської (аґрарної) партії на Підкарпатській Руси“.

Але цікаво, що в останньому часі підносяться з низів тої партії чимраз настирливіші голоси, щоб головна управа республиканської партії затвердила „Землю і Волю“ як свій офіціяльний орґан. Постанови в цьому напрямі приняли недавно м. ін. окружні заг. збори тої партії у Великому Березному і Тячові та місцеві орґанізації в Перечині і Тересві — всюди одноголосно. Можна думати, що такий натиск низів аґрарної партії зробить вкінці своє і „Земля і Воля“ стане вже небавком офіціяльним орґаном партії.

Обставина, що українці здобувають вплив у республиканській партії вказує промовисто на зріст української національної свідомости серед нашого народу за Карпатами, бож відомо, що зі слабим ніхто не рахується. Одночасно це явище для нас дуже корисне, бо республиканська аґрарна партія — це нині найбільша партія в Чехословаччині, яка спеціяльно на Закарпатті має майже повноту влади у своїх руках.

ПОЛЬСЬКІ СТИПЕНДІЇ ДЛЯ СТУДЕНТІВ-МОСКВОФІЛІВ ІЗ ЗАКАРПАТТЯ.

З москвофільської преси довідуємося, що польський уряд призначив дві стипендії для студентів-москвофілів із Закарпаття, членів „Центр. Союза Карпаторусскіх Студентов“ у Празі. Ті студенти (Іван Скиба й Іван Керча) виїхали вже до Варшави на студії у тамошньому університеті.

РОЗВІЙ ВИНОГРАДНИЦТВА НА ЗАКАРПАТТІ.

Державний статистичний уряд у Празі подає, що площа виноградників на Закарпатті збільшилася на 3670 гектарів. У 1920. році було там лише 3.020 гектарів землі під виноградниками.

„ Тут нішо не дасться зробити. Всі русини віддадуть свої голоси на о. Бобикевича, якого кандидатуру ми висунули; на нього впаде яких 300 голосів. Якби ми мали польського поступового кандидата, то радо віддалиб на нього свої голоси, рахуючи на те, що польська інтелігенція станулаб по боці кандидата проти дотеперішнього посла, який спирається тільки на масі жидівських виборців. Але щож? Ця інтелігенція стоїть готова на прикази ц. к. старости, або йде собі зовсім самопас, не вмішуючись до справ. З польськими демократами вміли собі тут порадити. Саме недавно перенесли звідси кількох залізничних урядовців, які розвели були агітацію та почали вже добувати ґрунт. По їх перенесенні все запало знову в летаргічний сон“.

— А д-р Билінa (адвокат у Стрию, бувший видавець і редактор польської „Стрийської Ґазети“, людина знана з демократичних і чесних переконань), чи він не міг би пробуджувати тут приспаного духа?

— „Ах, пане! Тут панують обридливі відносини! Не має на кім опертись і не має з ким працювати.

•

За кілька хвилин я бачив, як д-р Олесницький сів на візок і поїхав на хлопське віче“.

(Далі буде).

Економічний огляд.

Українська хроніка.

УКРАЇНСЬКИЙ ПІДРУЧНИК УПРОЩЕНОГО КНИГОВОДСТВА.

Накладом СУК і Пром. появиться незабаром підручник упрощеного книговодства в українській мові. Складатись він буде з таких частин: I. Упрощене книговодство у світлі права, II. Упр. кн. купців, III. Упр. кн. ремісників, IV. Упр. кн. вільних звань і V. Упр. кн. домовласників. Автором книжки є В. Несторович.

ДОМАШНІЙ ПРОМИСЛ ГУЦУЛІВ І ВІЙСЬКОВІ АТАШЕ ЧУЖИНЕЦЬКИХ ДЕРЖАВ.

Конс. „Час“ у дописі з Ворохти про леґіонове свято, яке там недавно відбулось, подає м. і., що присутні на тому святі військові аташе викупили вмить усі експонати гуцульської виставн. Автор допису підозріває, що не так любов до мистецтва спричинила цей великий попит із їхньої сторони, як радше інтерес. Мовляв — в Англії і в Японії можна за те дістати багато більше, а дипльоматична почта нічого не коштує...

Польська хроніка.

ВІД ЧИСТОЇ ПОЛІТИКИ ДО ГОСПОДАРСТВА.

Хто читав звідомлення зі сойму і хто слідкує за акцією уряду, цей бачить, що в публичному житті Польщі домінує тепер господарська думка. Це признала теж на днях „Газета Польска“, висказуючись про напрямні польської політики. Польща все більше відмежовується від „чистої політики“, **підпорядковуючи свою політику економіці.** Ідеї відходять у тінь, а матеріяльні потреби виступають на передові місця. Усі царини публичного життя є під непереможним впливом гри господарської коньюнктури. **Госп. фактори оформлюють у великій мірі закордонну політику Польщі.** Не політична агресивність у відношенні до закордону, але упромисловлення Польщі принесе добробут у краю й усуне перенаселення і все, що з ним вяжеться. Самостійність політики Польщі у відношенні до заграниці — це не обяв націон. гордости чи амбіцій, але льогічний вислів своєрідної госп.-політичної структури.

„ЧОРНА МАФІЯ“ У ТОРГОВЛІ І ЖИДИ.

Остання промова мін. Ф. Райхмана в сенаті, викликала своєрідний шум. „Торговля є в нас радше родом чорної мафії“. Це не могло залишитись без відгомону серед жидів і серед ендеків. Перші — це головний кадр торговельних посередників, другі — це ті, що повели живу нагінку проти ролі жидів у торговлі в Польщі. Жиди не пояснюють виступу міністра антисемітизмом, зате дошукуються в нього питомої польській шляхті протиторговельної ментальности („Нови Дзеннік“), нерозуміння торговлі, як госп.-суспільної функції, тощо. Знову ендеки радіють. Вони вважають, що слова міністра признали їм рацію, що жидів треба з торговлі усунути.

ТОРГОВЕЛЬНИЙ БІЛЯНС ПОЛЬЩІ В НЕБЕЗПЕЦІ.

Одним із нечисленних позитивних господарських явищ Польщі — це активність її торгов. білянсу, що є водночас фундаментом валюти. Та гороскопи на майбутнє зовсім не потішаючі. Це признає вже навіть „Польска Господарча“, що стоїть зовсім близько міністерства торговлі. Хто слідкує за цифрами торг. білянсу Польщі, той знає, що вартість імпорту росте, а вартість експорту меншає. І це саме й є найбільше тривожне. Спроби піднести квалітативно вивіз Польщі, залишаються спробами, а такі масові артикули, як вугілля, дальше є головним вивозовим артикулом і то по цінах, які не дають зисків.

ВИВІЗ МАСЛА ЗРОСТАЄ.

Після остаточних підсумків Польща вивезла в 1934 р. більше **4 тис. тон масла** (1933 р. — 1.6 тис.!). Головним відборцем була Англія (2.4 тис. т.), відтак Німеччина (1.6 тис. т.), ЧСР, Бель...

тія, Швайцарія і Франція. Вивіз до Англії в місяцях за 1935 р. ще збільшився, хоч не є це вже зьогічний вислід заключеного тільки що торг. договору між Польщею й Англією.

Світова хроніка.

ПІСЛЯ НЕСПОДІВАНОК ІЗ ФУНТОМ.

Чергова знижка фунта відбилась широким відгомоном у цілому світі. Бо треба підкреслити, що це була велика несподіванка для всіх. Усі держави завидували вже Англії, яка зуміла спинити в себе руйнуючий вплив крізи, ба навіть виявляла поважні осяги в поправі свого господарського положення. Англія була зброєю оптимістів, які нею поборювали скептицизм, що так страшно поширився, особливо на европейському суходолі. Рахувались уже навіть з формальною стабілізацією фунта. Аж тут нечайне валютарне послаблення Англії, а разом із тим нова порція валютарного неспокою в цілому світі. Що буде з доляром? Чи піде він слідом фунта? Такими питаннями турбувались скрізь. Щоправда предсідник ради для надзв. засобів у „Найрі" Дональд Ріхберг запевнив, що „як довго Рузвельт буде президентом, так довго не буде в Америці інфляції, але вистарчить дальше девалюація, щоби до решти розхитати валют. систему, щоби золотий бльок остаточно спинився перед конечністю йти вже дальше шляхом найменшого опору.

Послаблення фунта скінчилось новим рівнем вартости. Та факт, що воно зявилось, позволяє чекати на нові несподіванки на фронті валют.

ТРУДНОЩІ СОЦІЯЛІСТИЧНОЇ „ПЛЯНОВОЇ ГОСПОДАРКИ" СОВІТІВ.

У журналі „Дер Екскомміст" читаємо такі цікаві міркування:

Покійний заст. голови ради нар. комісарів Куйбишев, заявив колись, що ухвали XVII парт. конференції, яка дотичить концентрації капіталу в найважніших ділянках державної господарки, не зреалізовано. З тої заяви Куйбишева виходить, що плянову господарку знаменують ті самі лихі прикмети, які в капіталістичній ринковій господарці час-до-часу дається відчувати болючим способом.

Уже після першої „пятилітки" показалось, що ріжні галузі новітньої пром. господарки не розвинулись рівномірно. І коли б у Сов. Росії існував примус обчислювання рентовности, значні заломання були б очевидні. Однак сов. система вможливлює затаєння інвестицій. Не вважаючи на те сов. господарка відчуває дуже мішно фальшиві інвестиції і безплідні праці, бо вагискають вони на життєву стопу.

Крім недостатків у транспортовій царині, совітська господарка відчуває особливо занадто малий розвиток перетворчого промислу. Це назадництво перетв. промислу є наслідком усунення приватних підприємців. Для госп. рівноваги велике значіння має відповідне відношення між сирівцями і перетворчим промислом. Чим більше буде йти вперед індустріялізація сов. господарки, тим сильніше відчуватиме СССР той брак госп. рівноваги.

Соціялізм „плянової господарки" мусить боротись із тими самими проблемами, що ринкова капіталістична господарка.

ОБОРОТИ У СВІТОВІЙ ТОРГОВЛІ БІЛЬШАЮТЬ.

Статистичні обчислення дотично цілого світу завжди появляються доволі пізно, бо вони є результатом статистичних даних поодиноких держав. Ось тільки-що появились гльобальні оцінки за 4. квартал 1934 р. ріжних інститутів для конюнктуральних дослідів, із яких можна прийти до ось таких висновків: Світова торговля (при узгляднені 53 країв і вартостей, обрахованих на золотій базі) виказала звишку оборотів на 8 проц. у порівнанні до попер. чвертьрічча. Зазначити треба, що ціни розмірно змінились дуже мало, отже йде про справжній зріст оборотів. Замітне, що поправа дотичить більше европ. країв ніж заморських. Щоправда вивіз і вивіз замор. країв збільшився теж, але про конюнктуральне оживлення годі говорити. Великою виною того є м. і. лихі врожаї за морем.

В. Н-вич.

84/71 2—2

Новий секретар апостольської нунціятури у Польщі.

ВАРШАВА, КАП. В неділю 10. березня ц. р. приїхав до Варшави о. прал. Адольф Тодіні, новий секретар апостольської нунціятури у Польщі. Дотеперішній секретар о. прал. Колі відїхав до Берліна на становище авдитора. Новий секретар о. прал. А. Тодіні передтим був секретарем апостольської делегатури на Єгипет, Сирію і Палестину, опісля секретарем нунціятури в Лізбоні.

Німеччина не признає військових обмежень версайського трактату.

ПАРИЖ, 13. 3. ПАТ. Авас повідомляє, що збройні сили Німеччини матимуть від 1. квітня ц. р. вже офіційно летунську фльоту. Це викликало затрівоження французької преси. „Еко де Парі" пише: Німеччина не скриває, що військові обмеження версайського трактату її вже далі не обовязують. Організація миру основується на пошануванні договорів. Коли нарушується договори, лиха не можна буде направити. Це перше офіційне нарушення версайського договору. Щоденник питає, яка буде відповідь Франції, В. Британії та Італії? „Журналь" пише, що мін. Саймон зустрінеться у Берліні з доконаним фактом і пригадає собі, що небезпека летунського нападу спонукала В. Британію до солідарности з Европою.

Прем. Мекдональд уступає?

ЛЬОНДОН, 13. 3. ПАТ. Райтер повідомляє: У політичних колах кружляють поголоски, що премієр покине своє становище з причини лихого стану свого здоровля. Здогадуються, що до димісії не дійде в кожному випадку перед святочним обходом роковин панування короля Юрія в травні ц. р. Зате передбачують, що становище премієра обійме Болдвін, його заступником буде Мекдональд.

Будова летовищ на Гавайських островах.

ВАШИНГТОН, 13. 3. ПАТ. Уряд Злучених Держав зажадав від конгресу, щоби признав кредит 2 міліони долярів на купно землі на Гавайських островах під будову летовищ. Уряд Злучених Держав збудує летовище для бомбардуючих літаків найновішої конструкції.

Загальна військова служба у Німеччині.

До Відня надійшли вістки, що німецький уряд задумує проголосити з днем 1. квітня ц. р. загальну військову службу. Тому німецький уряд задумує запросити на день 23. березня ц. р. усіх військових аташе у Берліні і повідомить їх, що від 1. квітня ц. р. Німеччина буде мати воєнне летунство.

Будуть далі боротися за републику.

СОФІЯ, 13. 3. ПАТ. Ген. Каменос заявив представникам преси, що боротьбу в обороні республики ми програли. Міста в Македонії і Тракії знищені гарматніми стрілами і летунськими бомбами. Повстанцям не доставало гармат і літаків. Повстанці могли перейти ріку Струму ще в неділю 10. березня ц. р., але не зробили того тому, щоб не проливати більше братньої крови. Боротьбу в обороні республики далі вестимуть інші. Зі старшинами повстанцями перейшов до Болгарії колишній військовий аташе у Софії полк. Бакірджіс.

АРЕШТУЮТЬ ПІДОЗРІЛИХ.

АТЕНИ, 13. 3. ПАТ. Ідуть тут численні арештування підозрілих у співучасті з повстанцями. М. і. арештували предсідника сенату Гонатаса.

ВЕНІЗЕЛЬОСА СУДИТИМУТЬ ЗАОЧНО.

АТЕНИ, 13. 3. ПАТ. Венізельоса судитимуть заочно. Його майно продадуть на публичній ліцитації. В його резиденції в Атенах буде жити бурмістр столиці Греції. Воєнний стан обовязуватиме аж до покінчення розправи повстанців. Стане їх перед судом 300. Вибори до законодатних установ будуть у найближчих місяцях.

ЦАЛДАРІС ВІДПОЧИВАЄ НА СЕЛІ. — РЕПРЕСІЇ.

АТЕНИ, 13. 3. ПАТ. Премієр Цалдаріс, що зовсім перетомлений останніми подіями, виїзджає на триденний відпочинок на село. Як премієр вернеться, рада міністрів видасть низку розпорядків у звязку з ліквідацією повстання. Припинять мабуть на три місяці неусувальність суддів і службовців. Розвяжуть теж переворотові т-ва й організації та деякі опозиційні партії. Після виборів укоституується національне зібрання, яке займеться зміною конституції. Сенат скасують, а виконуючу владу скріплять.

БОГОСЛУЖЕННЯ ЗА ЗДАВЛЕННЯ РЕВОЛЮЦІЇ.

АТЕНИ, 13. 3. ПАТ. Телеграфічна і телефонічна комунікація з островами, які захопили повстанці, приверпена. Міністерство війни оголосило, що в боях у Македонії було 9 убитих і 96 ранених поміж вояків і цивільного населення. В атенській катедрі і в святинях усіх віроісповідань відбулося богослуження з нагоди здавлення революції. В катедрі були члени уряду з прем. Цалдарісом. Уряд відкликав розпорядки, які обмежували свободу рухів у місті. Два вищі старшини повстанці Панаятопульос і Флеигас скінчили самогубством, щоб не попасти в неволю. В цілій Греції і на островах панує спокій.

Антисемітизм у СССР.

МО[illegible] [illegible]АТ. Антисемітизм у СССР постійно [illegible]. І так недалеко Москви в містечку Перово молодий інжинір Тімофеєв з дружиною побили жида інж. Карнасова і його матір посварившись за помешкання. На розправі судця піддержував підсудних і осмішував покривджених. Публика перешкоджувала свідкам жидам складати зізнання. Суддя звільнив підсудних від вини і кари.

З комуністичного інституту в Харкові усунули студентку за протижидівські виступи.

Стан облоги на Кубі.

ГАВАНА. ПАТ. Генеральний страйк на Кубі, вимірений проти президента і уряду, припинив ціле життя на острові. Всі робітники, торговельні помічники й особи вільних професій прилучились до страйку. Міністер праці розвязав усі професійні союзи, яких члени прилучились до страйку. На Кубі проголосив уряд стан облоги. У вуличних боях згинуло 10 осіб.

ВАШИНҐТОН, 13. 3. ПАТ. Державний департамент переконаний, що уряд Мендієти приверне лад і спокій на Кубі. Уряд Злучених Держав, згідно зі своєю засадою невтручування до внутрішніх справ інших держав, не вишле кораблів на Кубу, хоча еспанський уряд приказав кружлякові відїхати на Кубу.

МАДРИД. 13. 3. ПАТ. Міністерство маринарки заперечує вістки, буцімто кружляк „Сервантес" одержав приказ відїхати на Кубу. Цей кружляк відбуває маневри і закине якір у Порторіко.

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

— У Парані на вічу завалилася трибуна підчас промови колишнього президента Альвеаре. Кілька осіб та Альвеара легко ранені.

— Еспанський уряд заборонив обходити в дні 14. квітня ц. р. роковини з нагоди 4. річного проголошення республики. Зате вільно буде святкувати ці роковини в замкнених будинках.

— Поліція арештувала Джона Стечі, колишнього англійського посла і соціялістичного публіциста за комуністичну діяльність.

——o——

ВИБОРИ В КРАЮ.

ВОЛОСТЬ НАДІЙЦІ, ПОВ. ЖОВКВА.

У нас вже майже по виборах — хіба, що ще за днях мають відбутися вибори до повітової ради. Вибори відбулися так, як цього бажала влада. Багатьох членів до громадських рад, яких вибирали виборці, староста повикреслював, мовлячи, тому, що були карані, деяким отверто говорив, „ше за мне не можеце бищь радним". Зовсім інакше було з кацапами. Деякі з них були карані і пересиджували місяцями у вязниці — еще для них це не була ніяка перешкода, щоб не бути у громадській раді. Як з одного боку був натиск на нелюбих для влади людей, так з другого боку наша волость була залишена на власні сили. Ніхто до нас не приїхав пояснити селянам виборчі регуляміни, мовляв, тому, що „нема часу, нема кому, а навіть, що нема грошей на поїздку..." Все ж таки наша волость вийшла ще ненайгірше. На 208 радних ми маємо 100 радних свідомих українців, кацапи 78, поляки 30.

Вибори до волосної ради випали вже слабше. Кацапи і поляки пішли одною лавою. Українці здобули 7 мандатів, кацапи 4, поляки 5. Наші „русини" своїми голосами вибрали поляків на радних, а самі пішли на їх заступників. Це „заслуга" головно о. Хиляка з Мервич і д-ра Копистянського, адвоката в Куликові. „Русини" вибрали до волосної ради о. Хиляка, п. Рубля, емер. управителя школи у Гребінцях, емер. залізничника Токажа в Мервичах і п. Міністера, дідича в Надійцях. Як ці радні будуть журитися хлопською бідою, побачимо.

Вибори на війта відбулися 6. березня ц. р. Українці пішли одною лавою. Вибирали цілу свою управу, але здобули тільки те, що могли: свого лавника. А по виборах подивляли, як „русскіе" з о. Хиляком ходили від Копистянського до Даниляка на могорич. Тай могорич був неаби-який! На десять осіб — три бочки пива і т. д. Щодо нас, українців, то ми випробували свою стійкість і доказали свою політичну свідомість. Нам ніхто нічого закинути не може.

НОВИНКИ

— **З Українського Лікарського Товариства.** У пятницю 15. березня в год. 19. відбудеться у домівці Товариства при вул. Підвалля ч. 7/І. реферат д-ра С. Парфановича: „Соор як жіноча недуга. 116

— **Памятник Тараса Шевченка в Харкові.** Большевицькі часописи повідомляють, що почали монтувати сімнадцять бронзових фігур, які мають окружати памятник Шевченка в Харкові. Вже змонтували центральну групу. Вона важить шість тон, а зображає комсомолку, шахтаря, колхозника та червоноармійця.

— **В справі Суспільної Обезпечальні у Львові.** Народня Організація Українців м. Львова вислала 9. лютого ц. р. до 52 українських інституцій і підприємств у Львові письменне прохання заподати: висоту місячної вкладки, яку платить установа чи підприємство за своїх службовиків в Суспільній Обезпечальні. Н. О. У. м. Львова мала на увазі: 1) жалюгідну поведінку з громадянами української народности, які примусово платять вкладки в Обезпечальні; 2) майже повну відсутність лікарів українців у львівській Обезпечальні, 3) смішний відсоток українського бюрового персоналу. Вислід нашої анкети такий: 11 установ, а саме: Діло, Дністер, Достава, Наукове Т-во ім. Шевченка, Народня Торговля, Народня Гостинниця, Новий Час, Т-во Просвіта, Сільський Господар, Союзний Базар і Центросоюз відгукнулися майже в перших днях, а декотрі з них вислали навіть письменне признання Н. О. з приводу нашого запиту. Цих 11 установ платить річно в Обезпечальні 133.000 зол. 42 установи мовчить до нинішнього дня. Причини їх мовчанки не розуміємо.

— **Позички на будову нових домів.** Львів одержав, як відомо, 1.550.000 зол. на будову нових домів і мешкань. Позички буде давати Банк краєвого господарства. Найбільший кредит на два самостійні мешкання можна дістати у висоті 7.500 зол. За кожне дальше самостійне мешкання кредит може бути підвищений на дальших 2.500 зол., якщо загальний кредит не перевищує 50 прц. коштів будови. Позичок нижче 1000 зол. не дається.

— **Курс суспільної праці** відбувся у Львові в часі від 4. лютого до 9. березня заходом організаційного комітету під проводом д-рів Шведзінського і Міхалевича. В програму курсу входила низка викладів ріжних спеціялістів, що мали на меті зблизити суспільних діячів і звернути увагу на найважніші проблеми сучасного життя. Курс був вступом до пізнання вимог, які ставить нинішнє знання про суспільну працю на підкладі соціяльних і економічних течій.

— **Пята кляса в гімназіях щезає.** Згідно з законом про новий устрій середнього шкільництва в Польщі з новим шкільним роком повстане третя кляса нового типу, що відповідає теперішній пятій клясі. Дотеперішні пяті кляси щезають раз на все.

— **Львівську політехніку** покинуло 5 професорів, переходячи на емеритуру. Є це д-р Стеф. Брила, д-р Леоп. Каро, д-р Зигм. Клеменсевич, Генр. Розен і інж. Вл. Садловський, що перестали в цьому академічному році вже викладати. 9. ц. м. відбулося їхнє офіціяльне прощання.

— **Знову еміграційні ошуканці.** Польський Червоний Хрест остерігає перед еміграційними агентами, що намовляють до еміграції до Мароко. Вони агітують особливо між російськими іміґрантами у східних воєвідствах. Багато легковірних дало до рук агентів гроші на кошти дороги, а коли прийшов речинець виїзду, переконалися, що стали жертвою ошуканців. Червоний Хрест, який опікується іміґрантами без польського горожанства, повідомляє, що в Мароку нема для еміграції ніяких виглядів.

М. РУДНИЦЬКИЙ.

Над катальоґом дешевих книжок.

З безплатного додатку до „Діла" довідуюсь, що березень — місяць дешевої книжки. Кажуть, що минулого року було так само. Чому березень — невідомо; про лютий, що його попереджує ніхто не попереджував, що це місяць карнавалу. І карнавал відобрав „місячеві книжки" повних 9 днів. Щоб побачити, як хто одягнений і що в буфеті випивали люди за ніч кільканадцять золотих навіть не загикуючись, — гикали аж пізніше. „Забавитись, потанцювати, забути про свої клопоти це органічна духова потреба" — святі слова.

Кивніть головою і не забудьтеся, борони Боже, аж так, щоб спитати: „А читання книжок? чи ви теж зараховуєте до органічних духових потреб?" Це виглядалоб педантизмом і грубою нечемністю.

Не дивуюсь, що земляки так мало читають. Невеселі чомусь сучасні письменники, а наші? сміялись би, та не мають з чого. Дивуюсь тільки, чому так мало читають у нас катальоґів. З катальоґу можна довідатись, хто що написав і як деякі твори автоматично дешевіють у березні.

Всякий інший крам, навіть чистий папір, дешевіє, коли лежить за довго, коли псується, коли нема на нього покупців і коли його за багато. З книжками не зовсім так. Деякі з них, наче сир і вино мусять вистоятись, щоб мали смак і запах. Є такі, що не псуються віками; є інші, які тому мають масу покупців, що вартість їх сумнівна.

Цікаво булоб знати, чи справді люди користають у нас — як каже оголошення катальоґу — „з одинокої та рідкої нагоди доповнити бібліотеку цінними книжками по дуже дешевих цінах".

В Англії, де носять зі собою книжку в кишені, як сірники, міліони читачів користає з таких саме дуже частих нагод кілька місяців після появи кожної книжки, коли ті, що прочитали її відпродують її за безцін книгарням, щоб купувати знову нові.

Майже нема в нас нових книжок тому, що ледви хто знає, коли вони появляться. Видавці мусілиб видавати маєток на рекляму, знаючи, що мусілиб про них інформувати всі місця, де нема книгарень і всіх тих, що ґазету теж читають тільки принагідно. Нема нових книжок — нема і старих. Іще нині можете дістати у нас передвоєнні видання і якби не розвиток мови і нові потреби, можнаб подумати, що ніщо за цей час не змінилося.

Коли „Тяжкі часи" Діккенса можна дістати за 2 зол. замісць 6.75 зол. — нема тяжких часів. Коли за 30 зол. можна дістати 19 томів Котляревського, Квітки, Вовчка, Куліша, Федьковича, Руданського та інших наших „клясиків" — такий комплет моглиб купувати навіть новоженці, покищо для прикраси хати, і на запас для своїх дітей.

Подумайте: одна з найгарніших поем кохання (ще й прозою і то зрозуміло!) за 40 сот. Це Гамсуна „Вікторія". Не більше коштує „Золотий гомін" Тичини. Саме вчора один із моїх молодих товаришів, у вільних хвилинах — поет, купив собі цю збірку і відкрив, що Тичина „холерний" (це сильний вислів захоплення) поет. За 2 зол. можна дістати том оповідань Франка, Коцюбинського, Васильченка, Льондона — а це вже вищі ціни. Деякі томи передвоєнної „Видавничої Спілки" попросту кричать, щоб їх перенести на приватне помешкання з книгарні, де вони вислужили собі повну емеритуру.

Є між знижковими цінами теж твори сучасних радянських письменників. Небагацько їх, — як кіт наплакав, — але може з огляду на те, що доходять вони до нас щораз рідше і що наше становище до большевиків звільняє нас завадто від охоти звести щонебудь про літературу за Збручем треба би навіть під загрозою епітету „радянофіла" повторити голосно, що ці твори належать до української літератури і що написані вони теж справді українською мовою.

Не приваблюють вони нас, бо говорять про життя надто далеке від нашого. Дешевіють, вони щораз дорожче стає там життя кожного нашого письменника — під доглядом як у божевільні. Маємо часом інстинктове недовіря до предметів, що у крамниці подешевіли; підозріваємо, що вони гіршої якости, ніж ті, що мали повну ціну. Можна би щодо книжок не мати таких сумнівів, коли вони подешевіли — це той самий товар і навіть коли папір трохи пожовк, дух письменника виступає на ньому так само прозоро, як його викликали на сріблистому екрані.

Деякі цінять тільки те, за що дорого платять. Для них книгарні відчинені нестіж увесь рік. Інші, що хапають за дешеву добру книжку навіть тоді, коли вже давно її знають, повинні би в березні вигравати на льотерії. За багато тих добрих і дешевих книжок!

Березень має вже такі дні, коли небо морґає весняною усмішкою. Починаєш недопалювати в хаті; за холодно, щоб сидіти з книжкою десь в парку. Можна би навіть огрівати піч деякими зайвими книжками, щоб зробити місце новим і так не продаш їх, а вимінна торговля книжками не розвинена у нас навіть так, як деякими старими одягами серед спролетаризованої інтелігенції.

Ще тиждень-два і весняний день сміятиметься з непрочитаних за зиму книжок. Ще два тижні і книжки вернуться до своєї нормальної ціни. Від тоді будемо знову купувати книжки не з огляду на їх знижку, а з огляду на автора, твір і духові потреби. Та на наші духові потреби так щораз більша знижка.

——o——

— **Загальні збори дякували дефравдантові.** В управі воєнідського союзу інвалідів у Львові викрито великі зловживання, яких допускався касієр Август Фарниняк. Протягом пятьох років свого урядування він спроневірив поверх 19.000 зол., при чому так покрутив рахунки, що довгий час годі було впасти на слід його зловживання. Навпаки на загальних зборах висловлювано йому щороку подяку за „корисну працю". Аж коли один спеціяліст перевів шконтрум, викрито крадіж.

— **Великі ошуканці перед судом.** Перед карним трибуналом у Львові розпочався великий процес проти ошуканців, що видурили 1,322 654 зол. від тисячок осіб у Польщі. На лаві обвинувачених засіли Едмунд Онишків зі Знесіння, Вільгельм Гендель з Варшави, Теодор Онишків, батько Едмунда, Шимон Валь, власник реальности, д-р Генрик Бріль і Влад. Герман. Ще в 1929 р. заложив Едмунд Онишків зі співобвинуваченими „Людови банк вспулдзельчи". Одержавши в „Повшехнім банку кредитовім" кредит у висоті 100.000 зол., він зорганізував кількасот агентів, якими засипав майже цілу Польщу. Агенти продавали долярівки та інші облігації на рати по 160 зол., при чому клієнт одержував тільки потвердження вплати рати і число облігації. Інтерес розвивався швидко, так що в жовтні тогож року „банк" здобув уже 7.928 клієнтів, які разом мали вплатити коло півтора міліона зол. Незабаром оба Онишкови і Герман заложили другу фінансову установу „Польскі банк вспулдзельчи". Оба ті банки давали великі доходи, які обвинувачені ховали до своєї кишені. Акт обвинувачення закидує зокрема Онишковим і Генделеві, що присвоїли собі 600.000 зол., які стягнули від клієнтів. Інші обвинувачені як урядовці обох банків позаривали по кількадесять тисяч. За здефравдовані гроші директори й урядовці вели розгульне життя, товклися автами по місті, шастали грішми на нічних забавах і вживали цілою губою найбільш вишуканих розривок. Але вже в літі 1930 р. клієнти обох банків почали бути невдоволені і грозити судом. Аж одного дня під кінець серпня тогож року два директори: Онишків і Гендель втікли з жінками за границю. Були у Відні і Парижі, де під містом купили земельний маєток за чверть міліона франків. Врешті опинилися в Брюселі, де купили величавий двоповерховий будинок і заложили новий банк з основним капіталом 50.000 бельгійських фр., який підвищили до 700.000 фр. (860.000 зол.). Як каже акт обвинувачення, Онишків і Гендель вивезли зі Львова найменше 400.000 зол., ошукуючи своїх клієнтів, яким не дали ніяких облігацій. Всіх тих „банкирів" бельгійська влада видала Польщі, де поставлено їх зі всіми спільниками перед суд. Обвинувачені відповідають з вільної стопи. Розправа потреває кілька тижнів.

— **Львівська хроніка.** На сходах дому при вул. Вроновських ч. 5 молодий грабіжник вирвав Лраврі Курцер ручну торбину з готівкою 135 зол., золотим годинником і щадничою книжечкою. Грабіжника, Лізера Маркуса зловлено на вулиці. — В шинку при вул. Голуховських арештовано Ірену Заремба, що всипала до пива свому чоловікові отрути, щоби його позбутися.

— **Краєва хроніка.** До аптики Л. Штернберга в Стрию вломилися в ночі злодії і вкрали 384 зол. — **На залізничому двірці в Ланьцуті** згинули через необережність два робітники, шлюсар Л. Гдуля зі Львова і С. Коза, шлюсар з Медики, яких переїхав потяг.

— **За комуністичну пропаганду** відповідали перед станиславівським судом присяглих Байла Шайка з Варшави, Герш Гроб і Моріц Юпітер зі Станиславова. Гроб дістав 5, Шайка 4 і пів, а Юпітер 3 роки вязниці.

— **Відгомін справи Грім-Чайковського.** Суд присяжних у Чорткові розглядав справу 11 селян, яким закинено, що укривали й доставляли харчі голосному герштові бандитської ватаги Грім-Чайковському та його спільникам. Обвинувачені не признались до вини, мовлячи, що діяли під терором Чайковського, якого всі боялися. Всіх обвинувачених, з виїмком одного, засуджено на кари від кількох місяців до 2 і пів року вязниці. Крім того один обвинувачений помер перед розправою.

— **Трагічна смерть священика.** В Чернавчицях пов. Берестя н. Б. молотили збіже на подвірі плебанії. Підчас роботи парох о. Левицький приступив заблизько до трансмісійного пояса, який вхопив його і кинув об землю. Розторощений священик помер незабаром у шпиталі.

— **„Небезпечна" фільма.** Як повідомляють з Варшави, комісія совітської контролі розглядала справу фільмового режисера Александрова і композитора Дунаєвського, творців фільми „Світ сміється" („Весьолие ребята"), яку з великим успіхом виставляють тепер у цілій Европі. Авторам фільми закидують, що піддалися буржуазним впливам, перейняли ворожою ідеольогію, а навіть запозичили деякі мотиви з буржуазних фільм. Як донощик і обвинитель виступив совітський письменник Єзімянський.

— **Химерна весна.** Ціла Европа охоплена дальше східними вітрами, що піддержують від довшого часу зимову атмосферу. У Франції падуть від кількох днів снігі. Поспішний потяг Париж-Нім застряг серед снігів у Севеннах, в департаменті Льозер, де сніг лежить на метер високо. Одночасно під впливом теплої течії довкола Норвегії в Північній Росії температура доходить до 4 ст. тепла, коли на просторі Київ-Дніпропетровськ вагається між 8 і 14 ст. нижче зера. Зате в Ташкенті панує від половини лютого весна, якої не було віддавна. Овочеві дерева вже розцвили, городи вкрилися зеленю, цвитуть бози, а на вулицях продають суниці. Та маймо надію, що й ми цього дочекаємося.

— **Европа перед геольогічною катастрофою.** Американський геольог Роберт Саґо оголосив висліди своїх наукових дослідів, з яких виходить, що Европі грозять в найближчому часі вульканічні катастрофи. На його думку найбільша небезпека грозить Франції. Середуща Франція створена з вульканічних гір, отже треба рахуватися з тим, що давні вигаслі вулькани можуть відозватися, як це людство досвідчило в інших краях. Американський геольог каже, що вульканічна небезпека неминуча. Його теорія покривається з тектонічними теоріями, які кажуть, що Европі грозить велика геольогічна катастрофа. Виявиться вона великими вибухами вульканів і землетрусами, від яких европейський суходіл трісне на лінії Піренеїв, Альп і карпатського луку.

— **Буковинське село не посилає дітей до шкіл.** Шкільний інспектор у Чернівцях вислав до міністерства освіти звіт про шкільництво на Буковині. Він звернув увагу міністерства на те, що з кожним роком село все менше дітей посилає до середніх шкіл. До цих шкіл не ходять теж діти біднішого міського населення. За причину цього явища подав загальне зубожіння населення, при чому радить засновувати при шкільних школах державні інтернати.

— **Чехословацька Сокільська Громада (ЧОС)** обєднувала на початку 1934 р. в 2957 гніздах („єднотах") і 219 філіях: 266.145 членів, 116.746 членкиць, 62.604 душ доросту (32.170 хлопців і 30.434 дівчат), 127.258 учнів і 149.912 учениць. Разом — 722.665 учасників та учасниць зорганізованого сокільського руху.

— **Париж має нову королеву краси.** У Парижі вибирають щороку таку офіціяльну красуню. Цього року чести тої доступила Андре Льорен, але небавком після свого вибору поважно занедужала. Через те не могла вона виконувати ріжних своїх обовязків, як напр. виступати скрізь на святах і забавах. Ось чому жюрі мусіло вибрати на її місце нову „Мадмуазель Парі", 23-літню малярку Амі Колен.

— **Виклад про туркестанське питання в Берліні** Відомий приятель українського народу д-р Тагір Шакір виголосив перед кількома днями в берлінському Клюбі ім. Гумбольдта інтересний виклад про національний рух у Туркестані та національне питання в Совітському Союзі, в якому доторкнувся теж і українського питання.

— **Німеччина відмовилася видати Ціґляра.** Хорватського журналіста, колишнього редактора загребського „Грвата", Славка Ціґляра, що в половині листопада м. р. був арештований в Ґослярі на бажання югославянського уряду у звязку з марсейським атентатом, випущено з вязниці, бо поліційне слідство, переведене берлінською поліцією, виказало повну невинність Ціґляра й суд відмовився видати його югославянським властям. С. Ціґляр з великою симпатією відносився до українського народу й нераз забирав слово в українських справах підчас своєї журналістичної діяльности в Загребі.

— **На Каспійському Морі** біля Гурева буря вхопила кригу, на якій находилося 73 рибаків з кіньми, і понесла на широке море. З допомогою вислано літаки, що врятували досі кільканацять осіб. Інші рибалки находяться дальше серед моря.

— **Як у фільмі.** Французька преса обговорює широко шпигунську справу плятинової бльондинки Грети Освальд, арештованої в Бресті. Показалось, що вона була шпигункою німецького уряду і втягнула в свої сіти кількох старшин французької фльоти. Між листами і документами, які знайдено при ревізії, відчитано шифровану кореспонденцію, яка здемаскувала її ролю. Крім того переловлено телеграму, надану до неї з Ляйпціґу. Зміст телеграми був досить дивний: „Дякую дуже за яйця расової курки Еміля, чи інтересуєшся теж рурами?" Слідство виказало, що Грета Освальд на кілька днів перед виїздом панцирника „Еміль-Бертен" на Антилі була запрошена на корабель на вечеру одним з молодших старшин. Тоді стало ясним, що яйця курки Еміля торкалися мін, які закладає цей панцирник. Вкінці знайшли на почті в Бресті посилку 5.000 франків для Грети Освальд. Дальше викрито, що спритна бльондинка навязала теж зносини зі старшиною французького корабля „Анкр".

— **80 осіб умерло від цукорків.** На Джаві в місцевости Кобемен померло 80 осіб наслідком затроєння. Слідство викрило, що причиною затроєння були цукорки, добуті із затопленого корабля.

— **Як стати міліонером?** Старенький міліонер Рокфелер, відомий американський король нафти, позував недавно одному маляреві до портрету і в розмові зрадив тайну, як можна стати міліонером. Його рецепта така: „Хто тижнево заробляє 30 дол., повинен відложити 10 прц. з тої суми. Коли його доходи підвищаться до 60 долярів, повинен заощадити вже 30 прц. Заробляючи 120 долярів тижнево, повинен відкладати до каси 50 прц. з тої суми. Ця система криє в собі тайну, як стається міліонером.

— **Біблійний напис сперед 2.000 літ.** Місто Набльос, біблійний Сихем у Палестині навістила недавно повінь і знищила багато домів. Під звалищами знайшло смерть кількадесять осіб При реставраційних роботах віднайдено останки головної брами міста, а на них напис, що подає зміст декальоґу. Напис походить сперед 2.000 літ. Як відомо, Сихем було столицею самаритан, що на горі Ґарізім мали власну святиню. В Набльосі живе ще тепер 120 останніх самаритан.

— **Ріжні вістки.** В Байруті (Сирія) вояк французьких кольоніяльних військ, мурин із Сенеґалю, збожеволів у касарні і вбив 5 вояків. Опісля вибіг на вулицю і вбив 4 цивільних, а 2 ранив. — Нюйорський лікар д-р Шордель твердить, що найшов спосіб, як вилікувати глухоту; треба відповідним способом пропустити через ніс сильно огріту рідину. — Італійська академія організує виправу в Тибет для етнографічних та археольогічних дослідів під проводом ученого Туччі. — Відомий англійський письменник Велс приїхав до Ню Йорку і заявив, що нова світова війна неминуча. — У Красноярську вбили з політичних причин чільного комуніста Короткова. — Цього місяця ловля устриць у Франції була виїмково багата; менші устриці продають 7 фр. за тисячку, більші за 22 фр. — Берлінська поліція сконфіскувала 63 образів на виставі одної галерії на „Унтер ден Лінден". — Італійські залізниці мали за мин. рік на 860 міл. лір дефіциту. — Цими днями в Парижі та в інших містах Франції впав сніг. — Московському хірургові Терновському вдалось розрізати двоє зрослих немовлят так, що одно з них підсичене кровю серця другого зможе жити і розвиватись нормально.

— **Жертви лявіни.** З Відня вибралася в Альпи шкільна прогулька, зложена із 25 осіб. Несподівано впала на них лявіна, з якої тільки 4 особи врятовано. Інші згинули. Подібна трагічна пригода зустріла 9 туристів, яких лявіна погребала на смерть.

ДИВОГЛЯДИ.

НЕДОЗВОЛЕНИЙ СПОСІБ ОБОРОНИ.

У Парижі засудили цими днями одного артиста „мювік-голу" за якийсь обман. Був би він посидів недовго, якби не був хотів себе на судовій салі оригінально боронити. Підчас розправи чути було ввесь час зпоміж публики всякі голоси протесту на адресу суддів. Виявилось, що він „черепомовець" і сам придумував ці оклики для своєї оборони. За це влішили йому нову пайку арешту.

ЛЮДСЬКА КРОВ ДІСТАЛА ТАКСУ.

У римських шпиталях завели таксу для тих, що дозволяють спускати собі кров, щоб допомогти хорим. Досі такі евектори з надміром крови діставали ріжні винагороди, відповідно до свого суспільного становища. Бували теж випадки, що безробітні перелицитовували себе у ціні і відступали свою кров дуже дешево.

З кіна.

КІНО „ХИМЕРА": „ДАМА З МУЛЄН РУЖ".

Жінка автора ревієвих комедій хоче стати артисткою. Чоловік, що занадто добре знає кулїси театриків на бульварах, противиться цьому і погрожує їй, що з нею розведеться. Жінка покидає свого чоловіка, щоб таки доказати йому, що має талант і робить це, завдяки одній своїй приятельці так хитро, що він не пізнає її на сцені. У фільмі та сама артистка Констанс Беннет грає водночас дві ролі. Її партнер — відомий Франшо Тон. Є у фільмі кілька сцен з добрим балетом.

Тільки освітою, культурою і вихованням здобудемо кращу долю. Не жаліймо датків на скріплення освітних змагань.

СПОРТ.

СТАНИСЛАВІВ ПЕРЕД ЛІТНІМ СПОРТОВИМ СЕЗОНОМ.

Ось-ось вийдуть станиславівські спортовці на зелену мураву. Клюби починають підготову до сезону. „Пролом" монтує склад секції коп. мяча і коли видалові вдасться побороти деякі труднощі, дружина буде представлятися дуже добре, тимбільше, що на воротах (нещасливий пункт минулорічного складу) буде грати Андрийшин І., популярний „Зайко". Дуже можливе, що в цьому сезоні оснуються в „Проломі" ще секції: сітківкова, кошівки й відбиванки.

Сокіл III. заповідає теж сильну дружину коп. мяча. Слабі місця в дружині має надію заповнити добрими змагунами і в сезоні хоче відіграти між клюбами У.С.С. знову головну ролю.

У. С. К. буде дальше першуном у спорт. грах, а в коп. мячі повинен бути рівнорядним противником для Сокола III.

Сокіл-Ямниця покищо до У. С. С. не належить (викл. в мин. році з У. С. С-у).

Про плани подрібніші годі ще писати, бо ніодин з клюбів їх покищо не має.

Б. Л.

УЖГОРОД. С. К. „РУСЬ" — У. Т. К. 7:0 (2:0).

Товариські змагання, розіграні в мин. неділю на грищі „Руси", вирішила наша 11-ка легко у свою користь. Найкраще грали Бокшай і Бендас, найслабше Бачо на лівому крилі.

„Русь" виступила в такому складі: Бокшай, Рацик, Палинчак, Бендас, Куруц, Бачо, Ковач, Крайняк, Кобзар, Криж І., Суховський. Тому, що Кобзар після зломання ноги почувався ще слабо, його по 20 мінутах заступив Мінчик.

17. III. „Русь" грає з Ч. С. К. в Кошицях.

ЧОРНІ МИСТЦЕМ ПОЛЬЩІ У ГАКІВЦІ.

У вівторок 12. березня ц. р. закінчились у Львові гаківкові змагання за мистецтво Польщі. Фінальні змагання за мистецтво розіграли Чорні з Лехією, вирішивши їх у свою користь у відношенні 4:6. Таким способом Чорні здобули мистецтво Польщі. Лехія заняла друге місце, Краковія третє, А. З. С. (Познань) четверте місце. Видців було около 1.000.

ЗМАГАННЯ ЗА МИСТЕЦТВО ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ.

В мин. неділю розіграли змагання за мистецтво І. Ліги отсі дружини: Спарта — Простейов 6:0, Славія — Богеміянс 4:1, Кладно — Д. Ф. Ц. 4:2, Жіденіце — Чехіє Карлін 1:0, Вікторія Пільзен — Теплїцер 2:0. По сих змаганнях табеля І. Ліги виглядає так: Славія 23 точки, Спарта 21, Вікторія Пільзен 19, Жіденіце 17, Теплїцер Ф. К. 14, Простейов 14, Кладно 13, Пільзен 12, Д. Ф. Ц. 12, Чехіє Карлін 8, Богеміянс 7, Колін 6.

—o—

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

ПРОГРАМА ВИКЛАДІВ ГР.-КАТ. БОГОСЛОВСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НА ЛІТНІЙ СЕМЕСТР АКАД. РОКУ 1934. Львів, 1935. Стор. 16, вел. 8°.

ХРОНІКА НАУК. ТОВ. ІМ. ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ за час від 1. X. 1932—31. XII. 1934. ч. 72. Львів 1935. Накладом Товариства, ст. 100.

ЖУРНАЛИ:

СОКІЛЬСЬКІ ВІСТИ. Річник VIII, ч. 3 за березень 1935.

КАМЕНЯРІ. Рік IV, ч. 3. за березень 1935.

УКРАЇНСЬКИЙ СОКІЛ. Листок Союзу Українського Сокільства за кордоном. Рік II., число 2 (9) за лютий 1935.

УКРАЇНСЬКЕ ЮНАЦТВО. Ілюстрований журнал української молоді. 1935, ч. 3. березень.

ГОСПОДАРСЬКО-КООПЕРАТИВНИЙ ЧАСОПИС. Львів 10. березня 1935, ч. 10.

НЕ ВІДКЛАДАЙТЕ сплати своїх зобовязань супроти „Діла" на пізніше, тільки вирівняйте негайно ваш довг і ширіть „Діло" в крузі своїх знайомих!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакция не відповідає.

Театри.

Великий Міський Театр.

Четвер, 14. III. год. 7·30 веч. „Наполеонетка". Вистава Союзу „Сакр Кер".
Пятниця, 15. III. год. 7·30 „Крик".

Театр Ріжнородностей.

Четвер, 14. III. год. 7·30 веч. „Пять перед дванацятою".
Пятниця, 15. III. год. 7·30 веч. Український Театр Богема „Акорди".

Кіна.

АДРІЯ: „Графиня Парижа" з Евілем Дингсом.
АПОЛЬО: „Для тебе співаю" (з Ів. Кепурою).
АТЛЯНТИК: „Сестра Марта шпіоном".
ВАНДА: „Крилате фатум", та „Шпіон у масці".
ҐРАЖИНА: „Молодий ліс".
КАСІНО: „Мальована заслона" (Ґрета Ґарбо).
КОЛІСЕЙ: „Белля Донна" (Конрад Файт), ревія: „Коти й зальоти".
КОПЕРНИК: „Петрусь" із Фр. Ґаль і „Флїп і Флап у країні забави".
МАРУСЕНЬКА: „Гайна експресу ч. 6", „Посажна одиначка".
МІРАЖ: „Тарзанове кохання".
МУЗА: „Острів скарбів" та Бастер Кітон.
ПАКС: „Віра, Надія, Любов".
ПАЛЯС: „Вероніка". (Франціска Ґаль).
ПАН: „Зводниця" та Льорель і Гарді.
РАЙ: „Дочка ген. Панкратова".
СВІТ: „Ніч чудес" (люрдська драма), вперше у Львові.
СОНЦЕ: „Клюб джентельменів" і ревія.
СТИЛЕВЕ: „Скамполо" (Долі Гас), ревія: „Раз але гаразд".
УТІХА: „Несамовита ніч" і ревія.
ХИМЕРА: „Дама з Мулен Руж".

Закордонне радіо.

Четвер, 14. березня 1935.

Відень (506,8) 12·00, 13·10 Концерт. 14·00 Форт., 15·40 Для дітей, 17·35 Арії, пісні (Шмедес, сопр.), 19·25 „Люнатичка" оп. Белліні, **Братислава** (298,8) 17·20 Дитячі пісні, 19·20 Форт. твори Сметани, **Кошиці** (259,1) 17·20 Югосл. нар. пісні, 18·00 Для Закарпаття, **Мор. Острава** (269,5) 20·15 Спів, **Прага** (470,2) 10·15 Сальонова музика, 19·30 Скрипка, **Париж** (1648) 17·00 „Севільський цирульник" ком. Бомарше, 21·45 Симф. концерт, **Берлін** (356,7) 15·25 Концерт орх., 16·00 Популярна музика, 20·10 Вес. вечір, **Франкфурт** (251) 20·10 Давня дворська музика, 21·00 „Беседи музики" муз. ком. Е. Т. А. Гофмана, **Кенігсвустергавзен** (1571) 10·15 Нар. пісоньки, 14·00 Муз. всячина, 17·50 Смичк. квартет, **Лайпціг** (382,2) 18·20 Нар. муз., пісні, **Мінхен** (405,4) 19·05 „Дер Вільдшіц" ком. оп. Льорцінга, **Будапешт** (550,5) 12·30 Оп. орх. 17·20 Форт., 20·15 Симфонія Петефі-Чубая, **Мілано** (368,6) 11·30, 19·00 Легка муз., 17·05 Вок. концерт, **Рим** (420,8) 13·05 Муз. радіофільма.

Пятниця, 15. березня 1935.

Відень (506,8) 12·00, 15·40 Концерт, 17·40 Спів (Гессель-Майдан, баритон), 19·25 „Андре Шеньє" оп. Джордана, **Прага** (470,2) 15·55 Квартет, **Париж** (1648) 13·15 Концерт, **Білгород** (437,3) 16·00, 18·30 Пісні, **Берлін** (356,7) 18·30 Спів, 21·00 „Паломництво рожі" казка на голос сольо, хор орх., **Кенігсвустергавзен** (1517) 14·00 Муз. всячина, 17·45 Пісні, 21·00 Нова розривкова музика, **Кельн** (455,9) 16·00 Музика, спів, 17·50 Балади, форт. музика, **Мінхен** (405,4) 19·00 Вагнерівський концерт, **Будапешт** (550,5) 12·05 Циг. музика, 19·30 „Золото Рену" оп. Вагнера, **Мілано** (368,6) 11·30, 17·05 Легка й танк. музика, **Рим** (420,8) 16·00 Сп. реситаль, 20·45 Вечір музики фр. Легара.

ПРОСИМО КУПУВАТИ ТІЛЬКИ У ФІРМАХ, ЯКІ ОГОЛОШУЮТЬСЯ В НАШОМУ ЧАСОПИСІ ТА ПРОСИМО ПОКЛИКУВАТИСЬ НА ОГОЛОШЕННЯ.

Львівське радіо.

Четвер, 14. березня 1935.

6·30 Ранішня авд., 7·50 Практ. вказівки, 8·00 Авд. для шкіл, 11·57 Сигнал часу, 12·03 Метеорольоґ. вістки, 12·05 Маємо радіо в школі, 12·10, 13·10 Вок. муз. концерт, 13·00 Хвилинка для жінок, 13·05 Полудн. денник, 13·45 З ринку праці, 13·50 Експорт, 13·55 Біржа, 14·00 Легка музика з гр. пл., 15·45 Хор донських козаків з гр. пл., 16·00 Популярна музика, 16·30 Гутірка у фр. мові: „Ле роман модерн", 16·45 Чвертьгодина славних артистів, 17·00 Від зеленої ростини до червоної крови, 17·15 Театр Уяви: Незвичайне життя, 17·50 Спорт. порадник, 18·00 Скрипкові твори в супр. форт., 18·15 Літ. нарис „Творчість і воля", 18·30 Листи та програми, 18·40 Мист. і культ. життя, 18·45 Перли Монюшка з гр. пл., 19·15 Поет про психоанализу, 19·25, 19·30 Спорт. вістки, 19·35 Концерт сальон. трія, 19·50 Актуальний фейлетон, 20·00 Легка музика, 20·45 Веч. денник, 20·55 Як працюємо, 21·00 Концерт мадярської музики, 22·00 Реклам. концерт, 22·15, 23·00 Танк. музика.

Пятниця, 15. березня 1935.

6·30 Ранішня авд., 7·50 Практ. вказівки, 8·00 Авд. для шкіл, 11·57 Сигнал часу, 12·05 Популярна музика з грамоф. плит, 12·50 Хвилинка для жінок, 12·55 Полудн. денник, 13·00 Концерт, 13·50 Експорт, 13·55 Біржа, 15·45 Концерт, 16·30 Хвилинка питань для старших дітей, 16·45 Пісні в супр. форт., 17·00 Приязнь у добі дозрівання, 17·15 Форт. реситаль, 17·40 Авд. для хорих, концерт, 18·10 Театр Уяви: „Орлеанська дівчина" траг. Шіллера (фрагм.), 18·30 Реклям. концерт, 18·45 Старі танки на скрипку з гр. пл., 19·15 Погадаймо про ..., 19·25, 19·30 Спорт вістки, 19·35 Пісоньки Данового хору з гр. пл., 19·50 Акт. фейл., 20·00 Куток краєзн.-ва, 20·05 Фрагм. скр. концерту з варш. фільгармонії, 22·30 Рецитації поезій, 22·45 Причини проституції, 23·05 Танк. музика з гр. пл.

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долар у Львові у приватних оборотах 5·24 зол.

У Варшаві були такі курси: Льондон 24·99, Париж 34·97·50, Берлін 213·25, Цюріх 172·13, Голяндія 359·30, Прага 22·16, Італія 44·12, Нюйорк кабель 5·27 1/2, Нюйорк чеки 5·27 3/8.

Золото: Долари 8·67—8·90, Франки фр. 34·20—34·50 Дукати 81·00—81·60, Корони 35·60—36·20, Рублі 45·60—46·00.

Срібло: Корони австр. 0·34, Рублі 1·35 Фльорени 0·85.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 13. березня ц. р. кооперативам платив за:

	льоко Львів
1 кг. масла франко магазин	2·50 зол
1 л. молока	0·15 „
1 л. сметани	0·60 „
1 к. яєць	2·30—2·40 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 25 сот.

Тенденція на масло сильна, на молоко і сметану вдержана, на яйця знижкова.

Маслосоюз повідомляє, що від 15 березня ц. р. платить своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвір'я птахомясарні „М. С." у Львові, (вул. Декерта ч. 4):

Молоді кури	1. кл.	за 1 кг.	1·00	зол.
Старі „	„	„	0·80	„
Годовані качки	„	„	1·10	„
Годовані гуси	„	„	0·95	„
Індики	„	„	1·00	„
Індички	„	„	1·10	„
Пантарки	„	„	1·25	„

Птицю приймає в скількости визначеного приділу для кожного доставця.

ОПОВІСТКИ.

Науку фотографії для початкуючих аматорів зачинаємо 18. III. 1935. год. 18-та. Оплата на матеріял 5— зол.; для членів лише 2·50 зол. Записи в понеділки, четверги и суботи від 17—19 год. в домівці **У-ФО-ТО, Львів, вул. Шашкевича 5.** 1094 3—3